

وديعه آل محمد عليه السلام، فاطمه معصومه عليها السلام

مؤلف: محمد صادق انصاری زنجانی

این کتاب توسط مؤسسه فرهنگی - اسلامی شبکه الامامین الحسنین عليهم السلام
بصورت الکترونیکی برای مخاطبین گرامی منتشر شده است.

لازم به ذکر است تصحیح اشتباهات تاییبی احتمالی، روی این کتاب انجام
نگردیده است.

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

از آنجا که زائرین محترم حضرت معصومه علیها السلام و نیز مجاورین با استفاده از فرصت های کوتاه می خواهند یکدوره چکیده از تاریخچه آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام و شهر مقدس قم را بدانند،

و نیز معرفت به مقام حضرت و ثواب زیارت او، و مفاهیم گنجانیده شده در زیارت نامه از لوازم اساسی یک زیارت با معنویت است،

لذا این نوشته تألیف گردید تا عرض ارادتی به ساحت اقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و باعث شوق و رغبت برای مطالعه کتابهای مفصل در این موضوع باشد.

امیدوارم این عریضه ناقابل مورد قبول درگاه این بانوی بزرگ اسلام قرار گیرد.

سالروز میلاد حضرت معصومه علیها السلام

قم اول ذیقعه 1413

محمد صادق انصاری

راهنمای کتاب

این جزوه در 9 بخش تنظیم شده است که ذیلا بعنوان راهنما ذکر می شود:

1. مختصری از زندگانی حضرت معصومه علیها السلام.

2. مقام و منزلت حضرت.

3. روایات نقل شده از حضرت.

4. معجزات حضرت.

5. شعر در مدح حضرت.

6. تاریخچه حرم مطهر.

7. فضیلت شهر قم.

8. امام زاده های قم.

9. زیارت نامه حضرت با ترجمه.

زندگانی حضرت معصومه علیها السلام

با توجه به اینکه از زندگانی حضرت معصومه علیها السلام فقط چند فراز تاریخی بدست ما رسیده به ذکر همانها اکتفا می کنیم.

ولادت

پدر بزرگوار حضرت معصومه علیها السلام امام هفتم حضرت موسی بن جعفر علیه السلام و مادرش طبق شواهدی جناب نجمه مادر امام رضا علیه السلام است. ⁽¹⁾ و بنابراین حضرت با امام هشتم علیه السلام از طرف پدر و مادر یکی هستند.

ولادت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام در مدینه منوره اول ماه ذی قعدة سال 173 هجری قمری بوقوع پیوسته است. ⁽²⁾

چنانچه آقای نجم الممالک مصباح در استخراج 1347 گفته: ولادت

حضرت معصومه علیها السلام اول ذی قعدة بوده است. ⁽³⁾

سفر خراسان

از بزرگان اهل قم نقل شده که وقتی مأمون امام رضا علیه السلام را از مدینه به مرو طلب کرد یکسال بعد از آن خواهرش حضرت فاطمه معصومه علیها السلام به اشتیاق دیدار برادر از مدینه بسوی مرو حرکت کرد. (4)

همراهان حضرت معصومه علیها السلام

در این سفر، حضرت معصومه علیها السلام با چهار نفر از برادران تنی خود: فضل، جعفر، هادی و قاسم و بعضی از برادرزاده ها و چند خدمه همراه بود. (5)

بیماری حضرت

هنگامیکه آن حضرت به ساوه رسید مخالفین اهل بیت علیهم السلام با خبر شدند و در صدد آزار آنان برآمده جنگ نمودند تا همه برادرها و برادرزاده های حضرت معصومه علیها السلام شهید شدند، که عده کشته شدگان 23 نفر مرد بودند. اهالی قم باخبر شده بکمک شتافتند، ولی وقتی رسیدند که همه مردها شهید شده بودند. از طرفی حضرت معصومه علیها السلام در اثر حزن و اندوه بسیار از مصیبت وارده مریض شد. (6)

در آن زمان مردم ساوه سنی متعصب بودند و نسبت به خاندان علوی کینه می ورزیدند، لذا حضرت سؤال فرمودند: بین ما و قم چقدر فاصله است؟ عرض کردند: ده فرسخ. فرمود: مرا به قم ببرید زیرا از پدرم شنیدم که فرمود: «شهر قم مرکز شیعیان ما می باشد». (7)

حضرت معصومه علیها السلام در 23 ربیع الاول سال 201 هجری قمری وارد قم شده و به خواهرش موسی بن خزرج بن سعد اشعری که از بزرگان قم بود، منزل ایشان را به قدوم خود منور ساختند.

استقبال از حضرت معصومه علیها السلام

طبق اخبار صحیح هنگامیکه خبر ورود حضرت فاطمه معصومه علیها السلام به قم رسید، اشراف قم و پیشاپیش آنها موسی بن خزرج به استقبال آمدند، و هنگام ورود حضرت معصومه علیها السلام زمام شترش را موسی بن خزرج گرفته و تا منزلش آنرا بدوش می کشید. (8)

عده زیادی سواره و پیاده در اطراف محمل دختر پیغمبر براه افتادند، و زنان و مردان قم با قربانی های بسیار مقدمش را گرامی داشتند. (9)

وفات و مراسم دفن

حضرت در منزل موسی بن خزرج هفده روز ماند، تا در دهم ماه ربیع الثانی سال 201 هجری قمری در شهر قم وفات یافت.

بنابر این نقل و با در نظر گرفتن سال تولد حضرت، مدت عمر شریفش 27 سال و چهار ماه و ده روز بوده است و هنگام شهادت پدر بزرگوارش 8 ساله بوده است. (10)

هنگامی که حضرت فاطمه معصومه علیها السلام وفات نمود او را غسل داده کفن کردند و سپس به قبرستان بابلان حمل شد و بر در سردابی که برایش کنده شده بود گذارده شد. در اینجا آل سعد اختلاف کردند که چه کسی حضرتش را به سرداب پائین ببرد، تا بالاخره همه بر خادمی که پیرمردی صالح بنام قادر بود اتفاق کردند.

هنگامیکه بدنبال او فرستادند دو سوار نقابدار را دیدند که از جانب ریگزار به سوی آنان می آیند. وقتی نزدیک جنازه رسیدند پیاده شده بر جنازه حضرت نماز گذاردند، و سپس وارد سرداب شده و جنازه را پائین برده و در آنجا دفن

کردند. آنگاه خارج شدند و بدون اینکه با کسی صحبت کنند سوار شده و رفتند و کسی ندانست آنها کیستند. (11)

مقام حضرت معصومه علیها السلام

لقب «معصومه»

بالاترین مقامی که برای حضرتش می باشد صفت عصمت (12) اوست و این مسئله از دو مورد استفاده می شود: 1. امام رضا علیه السلام فرمود: هر که «معصومه» را در قم زیارت کند مانند کسی است که مرا زیارت کرده است. (13) 2. سیره مستمره بین علما و مومنین تا ائمه علیهم السلام که لقب «معصومه» به آنحضرت داده اند.

بهشت پاداش زیارت او

1. امام صادق علیه السلام فرمود: «زیارت او (حضرت معصومه علیها السلام) با بهشت برابری می کند». یعنی زائرش به بهشت می رود. (14)
2. امام رضا علیه السلام فرمود: «هر که او را با شناخت حقش زیارت کند بهشت سزاوار اوست». (15)
3. امام رضا علیه السلام فرمود: «هر که او را زیارت کند بهشت سزاوار اوست». (16)
4. امام جواد علیه السلام فرمود: «هر که قبر عمه ام را در قم زیارت کند به بهشت خواهد رفت». (17)

شفاعت حضرت معصومه علیها السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: «... به شفاعت او (حضرت معصومه علیها السلام) شیعیانم داخل بهشت می شوند». (18)

برابری زیارت او با زیارت امام رضا علیه السلام

امام رضا علیه السلام فرمود: «هر که معصومه را در قم زیارت کند مانند کسی است که مرا زیارت کرده است». (19)

شرافت نسبی حضرت معصومه علیه السلام

فرزند امام

1. امام صادق علیه السلام فرمود: «... در قم بانوئی از فرزندان من بنام فاطمه از دنیا خواهد رفت». (20)

2. در قسمتی از زیارت نامه آمده است: «... سلام بر تو ای دختر ولی خدا».

خواهر امام

در قسمتی از زیارت نامه آمده است: «... سلام بر تو ای خواهر ولی خدا».

عمه امام

1. امام جواد علیه السلام فرمود: «هر که قبر عمه ام را در قم زیارت کند بهشت سزاوار اوست». (21)

2. در قسمتی از زیارت نامه آمده است: «سلام بر تو ای عمه ولی خدا».

لقب فاطمه کبری

در خانواده حضرت موسی بن جعفر علیه السلام حضرتش را بعنوان «فاطمه کبری» یعنی «فاطمه بزرگ» می خواندند. (22)

روایات نقل شده از حضرت معصومه علیه السلام

1. حضرت فاطمه معصومه علیه السلام از فاطمه دختر امام صادق علیه السلام از فاطمه دختر امام باقر علیه السلام از فاطمه دختر امام سجاد علیه السلام از فاطمه و سکینه دختران امام حسین علیه السلام از ام کلثوم دختر فاطمه زهرا علیه السلام از فاطمه زهرا علیه السلام نقل می

کند که فرمود: آیا فراموش کردید کلام رسول خدا ﷺ را در غدیر خم که فرمود: «هر که را من مولای اویم علی مولای اوست». (23)

و کلام دیگرش که فرمود: «تو نسبت به من همانند هارون نسبت به موسی هستی». (24)

2. حضرت فاطمه معصومه علیها السلام از فاطمه دختر امام صادق علیه السلام از فاطمه دختر امام باقر علیه السلام از فاطمه دختر امام سجاد علیه السلام از فاطمه دختر امام حسین علیه السلام از زینب دختر امیر المومنین علیه السلام از حضرت فاطمه زهرا علیها السلام نقل می کند که فرمود: «همانا هر که با محبت آل محمد بمیرد شهید مرده است». (25)

3. حضرت فاطمه معصومه علیها السلام از فاطمه دختر امام صادق علیه السلام از فاطمه دختر امام باقر علیه السلام از فاطمه دختر امام سجاد علیه السلام از فاطمه دختر امام حسین علیه السلام از ام کلثوم دختر امیر المومنین علیه السلام از فاطمه زهرا علیها السلام نقل می کند که پیامبر ﷺ فرمود: هنگامیکه مرا به آسمان بردند داخل بهشت شدم در آنجا قصری از در سفید میان خالی دیدم که دارای دری بود زینت شده با در و یاقوت و بر آن در پرده ای آویخته بود،

من سرم را بلند کردم، دیدم بر در نوشته است: لا اله الا الله، محمد رسول الله، علی ولی القوم، یعنی: «خدائی جز خدای یگانه نیست، محمد رسول خداست، علی ولی و صاحب اختیار مردم است»، و بر پرده نوشته شده بود: «به به، کیست مثل شیعیان علی»؟

داخل شدم، در آنجا قصری از عقیق سرخ میان خالی دیدم که دری داشت از نقره که به زبرجد سبز زینت شده بود و بر آن در نیز پرده ای آویخته شده بود. سرم را بلند کردم، دیدم بر در نوشته شده: «محمد رسول خداست علی وصی

مصطفی است» و بر پرده نوشته شده: «بشارت بده شیعیان علی را بحلال زادگی».

داخل شدم، قصری از زبرجد سبز میان خالی دیدم که بهتر از آن ندیده بودم، این قصر دری داشت از یاقوت سرخ که با لؤلؤ زینت شده بود و بر آن در پرده ای آویخته شده بود، سرم را بلند کردم دیدم بر پرده نوشته شده: «شیعیان علی رستگارانند».

گفتم: ای حبیبم جبرئیل! این قصر از آن کیست: از آن پسر عمو و جانشین تو علی بن ابیطالب است. و همه مردم در روز قیامت برهنه و پای برهنه محشور می شوند مگر شیعیان علی. و همه مردم را باسم مادرشان صدا می زنند مگر شیعیان علی که باسم پدرانشان صدا زده می شوند.

گفتم: حبیبم جبرئیل! چرا چنین خواهد بود؟ گفت: چون اینها علی را دوست دارند، لذا حلال زاده اند. (26)

4. حضرت معصومه علیها السلام هنگامیکه در ساوه مریض شده به اطرافیانش فرمود: مرا به قم ببرید زیرا از پدرم شنیدم که فرمود: «شهر قم مرکز شیعیان ما می باشد». (27)

معجزات حضرت معصومه علیها السلام

با توجه به اینکه شفای مریضان و قضای حوائج مردم ببرکت آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام بیش از حد ضبط و نگارش است و مسلماً اکثر آنها اصلاً ثبت نشده و کسی از آنها اطلاع ندارد، بعنوان تیمن و تبرک بذکر سه مورد اکتفا می شود.

گرچه «معجزه» یکی از افتخارات شیعه بداشتن چنین موالیان صاحب نفوذ در نظام تکوینی کبریائی حق تعالی است، ولی باید دانست که مقام بزرگان دین

ما و تمامی اهل بیت عصمت و طهارت که آبرومندان دستگاه خداوندی (با حفظ درجات) اند بالاتر از چند معجزه و خارق العاده است و ما به آنان با نظر والاتری می نگرییم.

هر شیعه و محبی چه در دنیا و چه در آخرت در تلاش برای تقرب و نزدیکی به این موالیان برای تقرب و عزت و سربلندی در پیشگاه حق تعالی است.

در زمان قدیم هنگام بروز معجزه نقاره خانه حرم را برای اعلام معجزه بصدا در می آوردند. (28)

شفای مریض

یکی از خدام حرم نقل می کند: عموی من بمرضی مبتلا بود بحدی که انگشتهای او سیاه بود. اطباء از معالجه اش عاجز و جراحان اتفاق نمودند که فردا باید عمل شود. او گفت: حال که تصمیم بر عمل دارید امشب مرا در حرم تنها بگذارید. او را بحرم برده درها را بستند و او در پای ضریح تنها مانده تا صبح گریه و ناله می کرد، نزدیک صبح خدام شنیدند صدا می زند در را باز کنید که حضرت مرا شفا داد، وقتی در را باز کردند با روئی خندان چنین گفت: در خواب دیدم بانوی مجلله ای آمد و فرمود: چرا ناراحتی؟ جریان مرض را گفتم و عرض کردم: یا شفا یا مرگ از خدا می خواهم. حضرت گوشه مقنعه خود را چند مرتبه بیای من مالید و فرمود: ترا شفا دادیم. عرض کردم: شما کیستید؟ فرمود: مرا نمیشناسی و حال آنکه از خدام من هستی؟ من فاطمه دختر موسی بن جعفرم. (29)

نجات گمشده

خادم و کلیددار حرم و مکبر مرحوم آقای روحانی که از علماء و امام جماعت مسجد امام حسن عسگری علیه السلام بوده می گوید: شبی از شبهای سرد زمستان در خواب حضرت معصومه علیها السلام را دیدم که فرمود: بلند شو و بر سر منارها چراغ روشن کن. من از خواب بیدار شدم ولی توجهی نکردم. مرتبه دوم همان خواب تکرار شد و من بی توجهی کردم. در مرتبه سوم حضرت فرمود: مگر نمی گویم بلند شو و بر سر مناره چراغ روشن کن! من هم از خواب بلند شده بدون آنکه علت آنرا بدانم در نیمه شب بالای مناره رفته و چراغ را روشن کردم و برگشته خوابیدم.

صبح بلند شدم و دربهای حرم را باز کردم و بعد از طلوع آفتاب از حرم بیرون آمدم. با رفقایم کنار دیوار و زیر آفتاب زمستانی نشسته صحبت می کردیم که متوجه صحبت چند نفر زائر شدم که بیکدیگر می گویند: معجزه و کرامت این خانم را دیدید! اگر دیشب در این هوای سرد و با این برف زیاد چراغ مناره حرم این خانم روشن نمی شد ما هرگز راه را نمی یافتیم و در بیابان هلاک می شدیم.

خادم می گوید: من نزد خود متوجه کرامت و معجزه حضرت و نهایت محبت و لطف او به زائرینش شدم. ⁽³⁰⁾

آمدن امام زمان به زیارت حضرت معصومه علیها السلام

آقای سید عبدالرحیم نقل کرده که شبی خواب دیدم: در قبرستان بزرگ قم جمعیت زیادی می باشند و شخص بزرگواری از زیر بازارچه سوار بر اسبی بیرون آمد و شخص دیگری عقب او می آید. ناگهان شنیدم کسی می گفت: «این حضرت حجة علیها السلام می باشد.»

حضرت بر در صحن تشریف آورده پیاده شدند و وارد حرم گردیدند من نیز بدنبال حضرت وارد حرم شدم و بغیر من کسی در حرم نبود.

حضرت صاحب الامر علیه السلام بالای سر حضرت معصومه علیها السلام تشریف آورده مشغول زیارت شدند، و پس از زیارت از حرم خارج شده و رفتند. (31)

مدح حضرت معصومه علیها السلام (32)

ای دختر عقل و خواهر دین	وی گوهر درج عز و تمکین
عصمت شده پای بند مویت	ای علم و عمل مقیم کویت
ای میوه شاخسار توحید	همشیره ماه و دخت خورشید
وی گوهر تاج آدمیت	فرخنده نگین خاتمیت
شیطان بخطاب «قم» براندند	پس تخت ترا بقم نشانند
کاین خانه بهشت و جای حواست	ناموس خدای جایش اینجاست
اندر حرم تو عقل ماتست	زین خاک که چشمه حیاتست
جسمی که در این زمین نهان است	جانی است که در تن جهان است
این ماه منیر و مهر تابان	عکسی بود از قم و خراسان
ایران شده نوربخش ارواح	مشکاة صفت به این دو مصباح
از این دو حرم دلا چه پرسی	حق داند و وصف عرش و کرسی
هر کس به درت بیک امید است	محتاج تر از همه «وحیدی» است

تاریخچه حرم مطهر

حرم مطهر حضرت معصومه علیها السلام بعد از دفن آن حضرت به ترتیب زیر بنا شده و بعدها مجددا ساخته و تغییر داده شده است.

گنبد مطهر

1. گنبد اول: بر سر تربت او از بور یا سایه بان ساخته بودند تا آنگاه که حضرت زینب علیها السلام دختر امام جواد علیه السلام قبه ای بر سر تربت او بنا نهاد. ⁽³³⁾ در سال 413 مرقد مطهر حضرت معصومه علیها السلام با خشتهای کاشی زیبا آراسته گردید. ⁽³⁴⁾

2. گنبد دوم: در سال 529 هجری قمری گنبد دوم ساخته شد. ⁽³⁵⁾

3. گنبد سوم: گنبد دوم را در سال 925 هجری قمری خراب کرده، گنبد دیگری ساختند. که روی آن کاشی معرق بوده است. ⁽³⁶⁾

4. گنبد چهارم: در سال 1218 هجری قمری گنبد سوم را خراب کرده و گنبد کنونی را ساختند که رویی آن به خشتهای زرین (با روکش طلا) مزین است و طبق آنچه گفته اند دوازده هزار خشت زرین در گنبد بکار رفته است. ⁽³⁷⁾

شاعری در مدح گنبد و بارگاه قصیده ای در 64 بیت سروده که هر مصرع آن تاریخ بنای گنبد (1218) است، و طلیعه آن چنین است:

این قبه گلبنی است بزیور برآمده   یا پاک گوهری است پر از زیور آمده
این دوحه ای است کامده از جنة العلا   یا کوكبى است سعد و منور برآمده ⁽³⁸⁾

صحن های حرم

1. صحن کوچک (صحن عتیق): شامل ایوان طلا با دو مناره که گلدسته های آنها نیز طلاست و در گوشه صحن مهمانخانه حضرت می باشد.
مقابل ایوان نقاره خانه حضرت است که سقف آن از بیرون طلاکاری شده است.

2. صحن بزرگ: دارای ایوان عظیم و باشکوه آینه است. این ایوان که تماما آئینه کاری است و با ستونهای سنگی بلند و با عظمتی استوار است زیبایی خاصی به صحن حرم مطهر داده است. این صحن دو گلدسته با عظمت دارد. و نیز حوض وسیعی که زینت بخش صحن است.

داخل حرم

1. شامل رواقهای حرم است که به زیر گنبد راه دارد، و اخیرا توسعه داده شده است.
2. مسجد وسیع و باشکوه بالاسر.
3. در جهت قبله مسجد باعظمت طباطبائی (موزه) است که ستونهای متعدد و جالب آن نگهدار گنبد بزرگ و زیبای آن اند. این مسجد قبلا صحن زنانه بوده و ادامه آن مقابل درب پیش رو صحن بوده است.
4. در سالهای اخیر در کنار مسجد طباطبائی مسجد باشکوه دیگری بنا نهاده اند که قبلا صحن موزه بوده است.
5. زیر گنبد که اخیرا توسعه داده شده تماما مانند رواقها و مسجدها آئینه کاری و کاشی کاری و با گچبری های بسیار و ذی قیمت می باشد.

ضریح حرم

برای مرقد مطهر حضرت معصومه علیها السلام 3 ضریح ساختند:

1. ضریح فولاد که در زمان شاه عباس ساخته شد. ⁽³⁹⁾
2. ضریح نقره که قبل از ضریح فعلی بوده است.
3. ضریح فعلی که ضریح سوم است. در سال 1328 هجری قمری ساخته شده و تماما نقره است و قسمت بالای آن آب طلا داده شده است.

تأمین نقره آن به این صورت بوده که از ضریح قبلی پنجاه هزار مثقال نقره خالص درآمد و موازی چهل و سه هزار مثقال نقره دیگر از خزانه مبارکه بیرون آورده به آن اضافه کردند و ضریح کنونی را ساختند. (40)

محراب حضرت معصومه علیها السلام

محراب عبادت حضرت معصومه علیها السلام که در مدت اقامت کوتاهش در قم آنجا مشغول عبادت بوده امروزه در قم بنام «بیت النور» در نزدیکی حرم مطهر در محلی بنام میدان میر مشهور می باشد. (41)

فضیلت شهر قم

روایات در فضیلت شهر قم و اهل آن زیاد است که ما به چند مورد آن اکتفا می کنیم:

1. امام صادق علیه السلام فرمود: «تربت قم مقدس است و اهل آن از ماست و ما از آنهائیم». (42)

2. امیر المومنین علیه السلام فرمود: «صلوات و درود خدا بر اهل قم، و رحمت خداوند بر اهل قم». (43)

3. امام رضا علیه السلام فرمود: «بهشت هشت در دارد یکی از آنها برای اهل قم است. خوشا بحال آنان، خوشا بحال آنان، خوشا بحال آنان». (44)

4. از امام معصوم علیه السلام که فرمود: «اگر قمی ها نبودند دین ضایع می شد». (45)

5. امام صادق علیه السلام فرمود: «... سلام خدا بر اهل قم، خداوند شهرشان را از باران سیراب کند، برکات را بر آنان نازل کند، و بدیهایشان را به خوبی مبدل کند. آنها اهل رکوع و سجود و قیام و (عبادت) اند. آنها فقیهان و عالمان بافهم

اند. آنها اهل درک سخنان امامان و روایات بوده و خدا را نیکو عبادت می کنند». (46)

نکته: منظور از اهل قم چنانچه از روایات ذکر شده هم روشن می شود کسانی هستند که قدر و منزلت این تربت مقدس را شناخته خود را اهل آن گردانند، یعنی هرچه بیشتر سعی در آشنائی با دین خدا و تقوی و تقرب و اهل بیت داشته باشند، نه هر که ساکن قم باشد اهل قم است.

امامزاده های قم

امامزاده های در جوار حضرت معصومه علیها السلام

1. قبر ام محمد دختر موسی بن جعفر علیه السلام.
2. قبر میمونه دختر موسی بن جعفر علیه السلام. (47)

امامزاده های بدون واسطه

1. امامزاده موسی مبرقع: فرزند امام جواد علیه السلام، (خیابان آذر).
2. امامزاده حمزه: فرزند امام موسی بن جعفر علیه السلام، (خیابان آذر).
3. امامزاده احمد: فرزند امام موسی بن جعفر علیه السلام، (خیابان آذر).
4. علی بن جعفر: فرزند امام صادق علیه السلام، (خیابان چهارمردان).

امامزاده های با واسطه

1. امامزاده ابراهیم: فرزند احمد بن جعفر علیه السلام، (خیابان چهارمردان).
2. امامزاده اسماعیل: فرزند با واسطه امام صادق علیه السلام، (نزدیک مسجد رضائیه).

چهل اختران (در خیابان آذر) که در آن هجده صورت قبر است که 9 نفر از مدفونین در آن معلوم است بنامهای:

موسی: از اولاد با واسطه موسی بن جعفر علیه السلام.

- فرزند موسی: از اولاد با واسطه موسی بن جعفر علیه السلام.
- محمد: از اولاد با واسطه امام جواد علیه السلام.
- زینب: دختر موسی مبرقع فرزند موسی بن جعفر علیه السلام.
- فاطمه: دختر با واسطه امام جواد علیه السلام.
- بریهه: از دختران با واسطه موسی مبرقع فرزند امام موسی بن جعفر علیه السلام.
- احمد: از اولاد با واسطه امام جواد علیه السلام.
- ام سلمه: از دختران با واسطه امام جواد علیه السلام.
- ام کلثوم: از دختران با واسطه امام جواد علیه السلام.
3. امامزاده زید: از اولاد با واسطه امام زین العابدین علیه السلام، (خیابان آذر).
4. سلطان محمد شریف: از اولاد با واسطه امام زین العابدین علیه السلام، (خیابان چهارمردان).
5. امامزاده احمد: از اولاد با واسطه امام صادق علیه السلام، (دروازه قلعه).
6. امامزاده ناصر الدین: از اولاد با واسطه امام مجتبی علیه السلام، (چهار راه بازار).
7. امامزاده حارث یا احمد: از اولاد با واسطه امام زین العابدین علیه السلام، (خیابان خاکفرج).
8. امامزاده ابراهیم و امامزاده محمد: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (خیابان شاه ابراهیم).
9. امامزاده جعفر از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (خیابان شاه ابراهیم).

10. سید معصوم: از اولاد با واسطه امام زین العابدین علیه السلام، (خیابان شاه ابراهیم).
11. امامزاده عبدالله: از اولاد با واسطه امام زین العابدین علیه السلام، (خیابان شاه ابراهیم).
12. امامزاده سید علی: از اولاد با واسطه حضرت عباس علیه السلام، (آخر خیابان باجک).
13. امامزاده ابو احمد: از اولاد با واسطه محمد حنیفه فرزند امیر المومنین علیه السلام، (آخر خیابان باجک).
14. چهار امامزاده: از اولاد با واسطه امام زین العابدین، (خیابان آذر بیرون دروازه ری).
15. امامزاده هادی و مهدی و ناصر الدین: از اولاد با واسطه امام زین العابدین، (در جمکران قم).
16. امامزاده جعفر قریب: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (نزدیک جمکران سر راه کاشان).
17. امامزاده جمال: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (نزدیک جمکران سر راه کاشان).
18. امامزاده شاه جمال معروف: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (در راه اراک بیرون شهر).
19. امامزاده علی موسی رضا: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (بیرون دروازه ری).
20. امامزاده علی رضا: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام، (بالا تر از مسجد جمکران).

21. امامزاده شاه طیب و طاهر: از اولاد با واسطه امام موسی بن جعفر علیه السلام،
(یکفرسخ بیرون از دروازه ری).⁽⁴⁸⁾

زیارتنامه حضرت معصومه

چکیده ای از معانی زیارتنامه

برای هر زائری بهتر است چکیده ای از مفاهیمی که در زیارتنامه آمده است
بداند لذا خلاصه ای از زیارتنامه برای توجه بیشتر در اینجا می آوریم:

1. سلام بر انبیاء اولوالعزم بصورت غائب و با ذکر مقام آنها.
2. سلام بر چهارده معصوم علیهم السلام بصورت خطاب بجز حضرت ولی عصر علیه السلام که به صورت غائب آمده و با ذکر اوصاف خاص آنها.
3. سلام بر حضرت معصومه علیها السلام با ذکر مقام و منزلت حضرت.
الف. دعاهاى مربوط به دنیا:
  1. طلب سرور و فرج اهل بیت علیهم السلام.
  2. درخواست سلب نشدن معرفت اهل بیت علیهم السلام.
  3. تقرب و نزدیکی به خداوند با محبت به اهل بیت علیهم السلام و برائت از دشمنانشان.

4. تسلیم در مقابل خداوند.

5. یقین به آنچه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آورده است.

6. طلب رضای خدا و در نظر گرفتن آخرت در اعمال.

7. عاقبت بخیری.

8. طلب اجابت و قبول دعاها و اعمال.

ب. دعاهاى مربوط به آخرت:

1. آشنائی و همجواری در بهشت با اهل بیت علیهم السلام.

2. محشور شدن در قیامت جزء پیروان پیامبر و اهل بیت علیهم السلام.

3. ورود به حوض کوثر و نوشیدن از آب آن بدست امیر المومنین علیه السلام.

4. طلب شفاعت حضرت معصومه علیها السلام برای ورود به بهشت.

متن زیارتنامه حضرت معصومه علیها السلام

حدث علی بن ابراهیم عن ابیه عن سعد عن علی بن موسی الرضا علیهما السلام، قال: قال: یا سعد، عندکم لنا قبر! قلت: جعلت فداک قبر فاطمة بنت موسی علیهما السلام! قال: نعم، من زارها عارفاً بحقها فله الجنة. فاذا رأیت القبر فقم عند راسها مستقبل القبلة، فکبر اربعا و ثلاثین تکبیرة و سبح ثلاثا و ثلاثین تسبیحة و احمد الله ثلاثا و ثلاثین تحمیده، ثم قل: (49)

ترجمه

علی بن ابراهیم از پدرش از سعد از امام علی بن موسی الرضا علیهما السلام نقل می کند که فرمود: ای سعد، ما نزد شما قبری داریم! عرض کردم فدایت شوم، قبر فاطمه دختر امام موسی علیهما السلام را می فرمائی؟ فرمود: آری، هر که او را با معرفت بحقش زیارت کند بهشت سزاوار اوست. هرگاه (بحرم مشرف شده و) قبر را دیدی بالای سر (حضرت) رو بقبله بایست و سی و چهار مرتبه «الله اکبر» و سی و سه مرتبه «سبحان الله» و سی و سه مرتبه «الحمد لله» بگو، سپس بگو:

السَّلَامُ عَلَى نُوْحٍ نَبِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى عِيسَى رُوحِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ خَلْقِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ خَاتِمَ النَّبِيِّينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَصِيَّ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ السَّلَامُ عَلَيْكُمَا يَا سِبْطِيَّ نَبِيَّ الرَّحْمَةِ

وَسَيِّدَى شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعَابِدِينَ وَقُرَّةَ
 عَيْنِ النَّاطِرِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ بَاقِرِ الْعِلْمِ بَعْدَ النَّبِيِّ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 يَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ الْبَارِّ الْأَمِينِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُوسَى بْنَ جَعْفَرَ الطَّاهِرِ
 الطُّهْرَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرِّضَا المُرْتَضَى السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ
 عَلِيٍّ التَّقِيِّ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ النَّقِيِّ النَّاصِحِ الْأَمِينِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 حَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ السَّلَامُ عَلَى الْوَصِيِّ مِنْ بَعْدِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى نُورِكَ وَسِرَاجِكَ
 وَوَلِيِّ وَلِيِّكَ وَوَصِيِّ وَصِيِّكَ وَحُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ رَسُولِ
 اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ فَاطِمَةَ وَخَدِيجَةَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ وَلِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ
 عَلَيْكَ يَا أُخْتَ وَلِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمَّةَ وَلِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ
 مُوسَى بْنَ جَعْفَرَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ عَرَفَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ فِي
 الْجَنَّةِ وَحَشَرْنَا فِي زُمْرَتِكُمْ وَأُورَدْنَا حَوْضَ نَبِيِّكُمْ وَسَقَانَا بِكَاسِ جَدِّكُمْ مِنْ يَدِ عَلِيٍّ
 بْنِ أَبِيطَالِبٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُرِينَا فِيكُمْ السُّرُورَ وَالْفَرَجَ وَأَنْ
 يَجْمَعَنَا وَإِيَّاكُمْ فِي زُمْرَةِ جَدِّكُمْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَنْ لَا يَسْلُبَنَا مَعْرِفَتَكُمْ
 إِنَّهُ وَلِيُّ قَدِيرٍ اتَّقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِحُبِّكُمْ وَالْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ وَالتَّسْلِيمِ إِلَى اللَّهِ رَاضِيًا
 بِهِ غَيْرَ مُنْكَرٍ وَلَا مُسْتَكْبِرٍ وَعَلَى يَقِينٍ مَا أَتَى بِهِ مُحَمَّدٌ وَبِهِ رَاضٍ نَطْلُبُ بِذَلِكَ
 وَجْهَكَ يَا سَيِّدِي اللَّهُمَّ وَرِضَاكَ وَالِدَارِ الْآخِرَةِ يَا فَاطِمَةَ اشْفَعِي لِي فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ
 لَكَ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا مِنَ الشَّانِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَخْتِمَ لِي بِالسَّعَادَةِ فَلَا تَسْلُبْ
 مِنِّي مَا أَنَا فِيهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنَا وَتَقَبَّلْهُ
 بِكَرَمِكَ وَعِزَّتِكَ وَبِرَحْمَتِكَ وَعَافِيَتِكَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ وَسَلَّمْ
 تَسْلِيمًا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

ترجمه زیارتنامه حضرت معصومه علیها السلام

سلام بر آدم برگزیده خدا، سلام بر نوح پیامبر خدا، سلام بر ابراهیم دوست خاص خدا، سلام بر موسی هم صحبت خدا، سلام بر عیسی روح خدا.
سلام بر تو ای رسول خدا، سلام بر تو ای بهترین خلق خدا، سلام بر تو ای برگزیده خدا، سلام بر تو ای محمد بن عبدالله خاتم پیامبران. سلام بر تو ای امیر المومنین علی بن ابیطالب وصی رسول خدا، سلام بر تو ای فاطمه بزرگ بانوی زنان عالم، سلام بر شما ای دو سبط پیغمبر رحمت و دو آقای جوانان اهل بهشت (یعنی حضرت امام حسن و امام حسین علیهما السلام)، سلام بر تو ای علی بن الحسین ای آقای عبادت کنندگان و ای روشنی چشم اهل بصیرت، سلام بر تو ای محمد بن علی شکافنده علم بعد از پیامبر، سلام بر تو ای جعفر بن محمد صادق و نیکوکار و امین، سلام بر تو ای موسی بن جعفر ای روح پاک و مطهر، سلام بر تو ای علی بن موسی ای (که نامت) رضا و (خدایت) از تو راضی شده است، سلام بر تو ای امام محمد تقی، سلام بر تو ای امام علی النقی خیر خواه امت و امین اسرار الهی، سلام بر تو ای حسن بن علی، سلام بر وصی بعد از امام حسن عسگری (یعنی امام زمان علیه السلام). خداوندا صلوات و درودت را بر نورت و چراغ (فروزان راهت) و ولی ولایت و وصی وصیت و حجت تو بر خلقت بفرست.

سلام بر تو ای دختر رسول خدا، سلام بر تو ای دختر فاطمه و خدیجه، سلام بر تو ای دختر امیر المومنین، سلام بر تو ای دختر حسن و حسین، سلام بر تو ای دختر ولی خدا، سلام بر تو ای خواهر ولی خدا، سلام بر تو ای عمه ولی خدا، سلام و رحمت و برکات خدا بر تو ای دختر موسی بن جعفر.

سلام بر تو، خداوند ما و شما را در بهشت بیکدیگر شناسانده و ما را در زمره شما محشور کند، و بر حوض جد شما وارد کرده از پیاله های جدتان بدست علی بن ابیطالب بنوشاند.

صلوات و درود خدا بر شما باد، از خداوند می خواهم سرور و فرج شما اهل بیت را (در ظهور ولی عصر علیه السلام) بما بنمایاند، و ما و شما را در زمره جدتان محمد صلی الله علیه و آله جمع کند و معرفت شما را از ما نگیرد که او صاحب اختیار ما و به هر کاری قدرت دارد.

من با محبت شما و دوری از دشمنانتان و با تسلیم به خداوند و رضایت به او بدون انکار چیزی و تکبر در موردی، و بر یقین و رضایت به آنچه حضرت محمد صلی الله علیه و آله آورده است، به خداوند تقرب و نزدیکی می جویم. ای سید من، ای خدای من، با دستورات پیامبر وجه و سوی و رضایت تو و آخرت را می طلبیم.

ای فاطمه (معصومه) برای بهشت رفتن من (نزد خداوند) شفاعت کن، چرا که برای تو نزد خداوند شائن و مقام بلندی است.

خداوندا، از تو می خواهم که عاقبت مرا به سعادت ختم کنی، و آنچه من در اویم (ولایت اهل بیت علیهم السلام) از من نگیری، که هیچ قوت و قدرتی جز بواسطه خداوند بلند مرتبه بزرگ نخواهد بود.

خداوندا، دعای ما را اجابت کن، و بکرم و عزت و به رحمت و عافیت خود از ما قبول فرما.

و درود و سلام کامل خداوند بر حضرت محمد و تمام اهل بیت او، ای مهربان ترین مهربانان.

از زائرین و خوانندگان گرامی تقاضای دعای خیر دارم.

پی نوشت ها:

- 1- زندگانی حضرت معصومه، تالیف منصورى: ص 7.
- 2- وسیلة المعصومیة: ص 65، نزهة الابرار فی نسب اولاد الائمه الاطهار.
- 3- وسیلة المعصومیة: ص 65، نزهة الابرار فی نسب اولاد الائمه الاطهار.
- 4- منتهی الامال: ص 161.
- 5- زندگانی حضرت معصومه، تالیف منصورى: ص 13، ریاض الانساب و مجمع الاعقاب، از نسخه های خطی کتابخانه سپهسالار تهران.
- 6- زندگانی حضرت معصومه، تالیف منصورى: ص 13، ریاض الانساب و مجمع الاعقاب.
- 7- دریای سخن، تالیف سقازاده تبریزی.
- 8- عوالم: ج 21 ص 328 ح 1.
- 9- دریای سخن، تالیف سقازاده تبریزی.
- 10- وسیلة المعصومیة: ص 66، البته این محاسبات طبق نقل تاریخ و آنچه بنظر صحیح تر می آید می باشد، ولی در هر صورت ادعای دلیل قطعی در این مورد غیر منطقی است.
- 11- عوالم: ج 21 ص 329.
- 12- منظور از عصمت پاکی حضرتش از گناه می باشد، نه آن عصمت که در مورد چهارده معصوم علیهم السلام منظور می شود و اختصاص به آنها دارد.
- 13- زندگانی حضرت معصومه، تالیف منصورى، ناسخ التواریخ.
- 14- عوالم: ج 21 ص 330 ح 2، بحار: ج 102 ص 267 ح 6، المستدرک: ج 2 ص 227 ح 1.
- 15- عوالم: ج 21 ص 330 ح 3.
- 16- عوالم: ج 21 ص 331، ثواب الاعمال: ص 124 ح 1، عیون اخبار الرضا: ج 2 ص 267 ح 1. کامل الزیارات: ص 324 ح 1، الوسائل: ج 10 ص 451 ح 1، مجالس المومنین.
- 17- عوالم: ج 21 ص 331 ح 5.
- 18- عوالم: ج 21 ص 331 ح 1.
- 19- زندگانی حضرت معصومه، تالیف منصورى: ص 20، ناسخ التواریخ.
- 20- عوالم: ج 21 ص 330 ح 1.

- 21- عوالم: ج 21 ص 331 ح 5.
- 22- بحار: ج 48 ب 12 ح 1، تذكرة الخواص: ص 351.
- 23- عوالم: ج 1 ص 353 ح 2. صحيفه الرضا: ص 172 225 ح 109.
- 24- عوالم: ج 21 ص 353 ح 2، المائه منقبه ص 91 ح 57. احقاق الحق: ج 6 ص 282،
الغدیر ج 1 ص 197. اسنى المطالب: ص 49.
- 25- عوالم: ج 21 ص 354 ح 3، آثار الحجبه: ج 1 ص 98، اللؤلؤة الثمينه ص 217.
- 26- عوالم: ج 21 ص 352 ح 1. المسلسلات، تالیف شیخ ابو محمد جعفر بن احمد القمى:
ص 108، بحار الانوار: ج 68 ص 76 ح 136.
- 27- دریای سخن، تالیف سقازاده تبریزی.
- 28- زندگانی حضرت معصومه، تالیف سید مهدی صحفی، ص 47.
- 29- وسیله المعصومیة: ص 33. انوار المشعشعین: ص 216.
- 30- نقل از یکی از افراد صالح و موثق نزد مولف.
- 31- انوار المشعشعین: ص 212.
- 32- قصیده اثر طبع آیه الله وحیدی خراسانی دام ظلّه.
- 33- تاریخ قم: ص 73، ترجمه تاریخ قم: ص 213، بحار: ج 60 ص 219.
- 34- قم را بشناسیم: ص 50.
- 35- تاریخ قم: ص 76.
- 36- تاریخ قم: ص 76.
- 37- تاریخ قم: ص 76.
- 38- تاریخ قم: ص 76.
- 39- کتاب دریای سخن تالیف آقای سقازاده تبریزی.
- 40- تاریخ قم: ص 77.
- 41- عوالم: ج 21 ص 329، بحار: ج 60 ص 219.
- 42- بحار: ج 60 ص 218 ح 49.
- 43- بحار: ج 60 ص 228 ح 63.
- 44- بحار: ج 60 ص 215 ح 32.
- 45- بحار ج 60 ح 43.
- 46- بحار: ج 60 ص 217 ح 36.

47- ترجمہ تاریخ قم: ص 214، کشکول شیخ بہائی: ج 1 ص 207، گنجینہ آثار قم: ج 1
ص 407.

48- تاریخ قم: ص 113 تا 141.

49- بحار الانوار: ج 102 ص 266 ب 1 ح 4.

فهرست مطالب

2	مقدمه
3	راهنمای کتاب
3	زندگانی حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
3	ولادت
4	سفر خراسان
4	همراهان حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
4	بیماری حضرت
5	استقبال از حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
5	وفات و مراسم دفن
6	مقام حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
6	لقب «معصومه»
6	بهشت پاداش زیارت او
6	شفاعت حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
7	برابری زیارت او با زیارت امام رضا <small>علیها السلام</small>
7	شرافت نسبی حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
7	روایات نقل شده از حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
9	معجزات حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
10	شفای مریض
11	نجات گمشده
11	آمدن امام زمان به زیارت حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
12	مدح حضرت معصومه <small>علیها السلام</small> (32)

12.....	تاریخچه حرم مطهر
13.....	گنبد مطهر
13.....	صحن های حرم
14.....	داخل حرم
14.....	ضریح حرم
15.....	محراب حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
15.....	فضیلت شهر قم
16.....	امامزاده های قم
16.....	امامزاده های در جوار حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
16.....	امامزاده های بدون واسطه
16.....	امامزاده های با واسطه
19.....	زیارتنامه حضرت معصومه
19.....	چکیده ای از معانی زیارتنامه
20.....	متن زیارتنامه حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
20.....	ترجمه
22.....	ترجمه زیارتنامه حضرت معصومه <small>علیها السلام</small>
24.....	پی نوشت ها:
27.....	فهرست مطالب